

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.D. Iacobi Marchantii, Pastoris Et Decani Covviniensis
SS. Theolog. Professoris, Rationale Evangelizantivm**

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

Lectio 22. Explicatio horum verborum: Veni, & salva hominem, quem de limo formasti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56372)

Veni & salva hominem, quem de limo formasti.

46

nium virtutum & gratiarum sublimitatem habens enatus est, & quasi abscessus, sive excelsus, arte & virtute Spiritus Sancti, sine manibus, sine opera viri. Et hic lapis contrivit regna idololatrarum, & implevit terram. Factusque est mons magnus, & implevit terram, quia sublimitate doctrinae suae, & celestis fidei amplitudine orbem replevit. Regnoque Satanæ destructo, regnum coeleste quaquaversum provexit, & Ecclesiam supra se ut Petram inviolabilem fundatam instar montis eminentissimi quatuor orbis partibus conspicuam fecit, ad quam undique concursus fieret, etiam ab extremis terræ.

Christus conjunctus Angelis & hominibus.

Iob 38.

Incarnatio Filij Dei Angelis revelata.

Quarta, Christus Lapis angularis, qui facit utraque unum, non solum quia duos populos tamquam parietem antea divisum conjunxit, sed etiam quia Angelos & homines in unam Ecclesiam, unum regnum, unam domum coadunavit: ita ut ex Angelis & hominibus, tamquam lapidibus vivis, fabricaretur Jerusalem coelestem, æternam Fabricatorem suum collaudaturam. Quos quidem lapides in unam conjunxit societatem gratiæ & gloriae, in se angulari lapide. De illo in mystico sensu intelligi potest, & accommodari illud Job: *Quia demisit lapidem angularem ejus, supple terræ: Cum nos laudarent astra matutina, & jubilarent omnes Filij Dei? Quis conclusit ostium maris, quando erumpebat quasi de vulva procedens, cum ponerem nubem vestimentum ejus? Lapidem nostrum angularem Deus Pater demisit quando mittendum in orbem per carnis assumptionem, ab initio creature rationalis Angelis revelavit. Tradunt enim aliqui 8. Patres, post Angelorum creationem Deum eis incarnationem filij sui revelasse, quem Dominatorem Angelorum & hominum constituerebat. Huic autem incarnationi, & Dominationi Dei Homines favent, & gratiarum actiones reddunt Angelis electi, qui hic vocantur astra matutina, quasi orientia per claritatem gratiæ & gloriae, & hi Deum laudabant, & interna mentis exultatione jubilabant, de incarnatione filij Dei, de sapientie dispositione, per quam fidem in Christum homines & Angeli salutem erant assecuturi. Ceteri vero superbiæ Angeli circumventione Luciferi atracti, contemnebant inferiori naturæ subiecti, & ideo invadebant incarnationi Christi, & exaltationi generis humani. Quorum multitudo significari hic potest per mare, quia à dulcedine divina aversi, facti sunt ex invidia amari. Quapropter cum à vulva divini providentiæ per creationem procederent, & à luce divina elatione propria se averterent à Deo vestiti sunt nube, id est, mentis caecitate, ob propriam superbiæm excaecati. Hosque Deus ostijs conclusit, quia certis limitibus eorum malitiam suam dispositione coercuit.*

Hoc est motivum, quo Deus ad subvertendum homini potius est adductus, quam ad subvertendum Angelo peccanti, hoc est, *Veni, & salva hominem quem de limo formasti.* Audi specialibus. Daas creaturas fecerat Deus bonitatis suæ & æternitatis participes, quæ etiam poterent libertate nativa arbitrij sui ab illo desistere, & peccare. Hæc duæ creaturæ Angelus & Homo sunt. Uterque cecidit, donis licet gratiæ in creatione variisque ordinatis beneficijs, & divino circumcinctus lumine, adeo ut utrobique gravis fuerit ingratus post tot dona, sive dum peccavit Angelus in cælo, sive dum peccavit homo in paradiso. Interim unus cecidit irreparabiliter, alterius post lapsum miserere voluit Deus, & illum reparare, ac salvare. Et hoc quidem ad judicium Dei inscrutabilia spectat, quia habet potestatem in suam creaturam, sicut figulus in lutum: ut possit vas unum in honorem formare, vas alterum in contumeliam; & unum vas contractum potest reparare, alterum penitus conterere. Ideo missus fuit Jeremias Propheta à Domino in domum Figuli. Et descendit in domum figuli, & ecce apertus erat opus super rotam, & dissipatum est vas quod faciebat ipse de luto manusuum suis, contritusque fecit illud vas alterum, sicut plures erat in oculis ejus. Ne nimium igitur struemur judicium Dei, sive in reparatione hominis, sive in contritione, & perditione Angeli peccantis: sed descendamus in domum Figuli æterni, & consideremus, quod prout placitum est in oculis suis, vasa deformata reformet, aut jam deformata, sic relinquat irreparabiliter.

Interim licet id ad Dei secreta spectet judicium, aliquæ tamen probabiles rationes à Theologis adferuntur, quibus moveri potuit Deus, ut potius hominem repararet, quam Angelum cadentem. Prima ratio est Divi Leonis, qui dicit decessisse Deum redimere hominem, ne glorietur contra Deum, & explevisse invidia suæ desiderium, dum homo non assequitur gloriam quam Dæmon perdidit, & quam ipse ei summe invadebat. Sicut enim Jacob tulit primogenita Esau, & in benedictionem ejus successit, unde semper invadebat ei Esau: ita homo primogenita Dæmonis hereditavit, hoc est gratiam virtutes, ac dona, cum quibus primo genitus fuit & creatus à Deo. Illo vero peccante, ablata sunt, & data homini, qui & ejus benedictionem hereditavit, gloriam scilicet coelestem, quam Dæmon habiturus erat, nisi peccasset: hanc ergo gloriam Dei favore ad se derivatam, non debuit perdere Diaboli invidia & fraude. Unde Sanctus Leo sic loquitur: *Quia gloriabatur diabolus, sua fraude*

Deus eius hominem potius quam angelum salvavit. Prima ratio est Divi Leonis, qui dicit decessisse Deum redimere hominem, ne glorietur contra Deum, & explevisse invidia suæ desiderium, dum homo non assequitur gloriam quam Dæmon perdidit, & quam ipse ei summe invadebat. Sicut enim Jacob tulit primogenita Esau, & in benedictionem ejus successit, unde semper invadebat ei Esau: ita homo primogenita Dæmonis hereditavit, hoc est gratiam virtutes, ac dona, cum quibus primo genitus fuit & creatus à Deo. Illo vero peccante, ablata sunt, & data homini, qui & ejus benedictionem hereditavit, gloriam scilicet coelestem, quam Dæmon habiturus erat, nisi peccasset: hanc ergo gloriam Dei favore ad se derivatam, non debuit perdere Diaboli invidia & fraude. Unde Sanctus Leo sic loquitur: Quia gloriabatur diabolus, sua fraude

Gen. 27. Serm. 2. de Nat. da

de deceptum hominem divini caruisse muneribus, immortalitatis deo nudatum, mortis sententiam subisse. Sequitur in malis quoddam de peccatorum consortio invenisse solatium: opus fuit peritiori consilio, ut homo diabolica iniquitate veritatis actus in culam, contra Dei propositum non periret. Ita ille.

2. Ratio est Divi Augustini in enchirid. capite 29. Quia minor pars Angelorum cecidit & perijt, at vero tota humana natura erat in damnationis massa, quia Adam in se tanquam radice totam infererat progeniem, & cum desertoribus Angelis aeterno supplicio reddiderat obnoxiam. Sic ergo periret ex toto nobilis illa creatura, gloriae capax, cuius gratia cuncta erant creata, nisi repararetur per secundum Adam, totam progeniem suam benedicentem, & infectionem primam evacuantem, ut sicut per primum facti sumus de terra terreni, sic & per secundum feremus de Caelo Coelestes. Non erat sic in Angelo, creatura primogenita Dei, non peribat illa tota species Angelica, quando quidem major numerus perseveravit & beatitudinem sita fecerat.

3. Ratio est: Quia homo est flexibilis voluntatis & arbitrij, & longum tempus habet vitae, in quo possit penitere. Angeli vero voluntas quodammodo inflexibilis est, & naturam suam requirit vitam brevissimam, ut ad terminum perveniat.

1. p. 9. 63. & 64. Ser. 1. de Adventu. Hanc rationem latius explicant Theologi. Quam etiam rationem insinuat S. Bernardus sic dicens: *Noverat Deus nullam Angelis pariter viam redempti, quia superbus est Moab, superbus est vultus, & superbia ejus sententiis: et redemptum non admittit, ne per hoc nec veniat. Ubi sub nomine Moab, spiritum illum superbum intelligit, & obstinatum, de quo Job. Cor ejus indurabitur quasi lapis, & contumetur quasi malleatoris necus. Sicut enim incus quanto magis a fabro percutitur, eo magis intra se compacta roboratur, & induratur: ita voluntas diaboli obfirmatur magis in peccato, quo magis a Deo purtatur nec penit, nec flammis molitur, unde S. Ber. Per everere in peccato diabolicum est, & digni sunt perire cum illo, qui ad similitudinem ejus permanent in peccato.*

4. Ratio est: Quia Angeli omnes propria voluntate peccaverunt, homines unius voluntate, quasi aliena. Decuit ergo, ut etiam unius beneficio liberarentur, & quem aliena supplantaverat malitia, illi etiam caritas prodesset aliena: Deinde homo minore malitia peccarat, quia infirmior, de luto genitus, Adam de adama; humana ergo natura, tanquam imbecillior Angelica, eo magis divinam provocabat misericordiam. Hanc rationem etiam prosequitur S. Bern. loco supra cit.

Propter has ergo rationes illi inelamat Turtur nostra gemebunda: *Veni, & salva hominem, quem de limo formasti.* Quasi dicat, motivum divinae praesentans misericordiae: *Veni, & salva hominem, ne glopetur, daemon sua fraude illum percussit,*

desideriumque suae invidiae explevisse, & consilium tuum de ejus salvatione evicisse, sicque de peccatorum confortio solatium invenisse. *Veni, & salva hominem, ne primarium opus tuum, & praenobilis illa creatura ad gloriam tuam ordinata, tota pereat; quae tota peccavit in radice sua vitata & infecta.* *Veni, & salva hominem unius voluntate damnatum, unius etiam voluntate jure salvandum & liberandum: unius demerito projectum unius meritis erigendum: & respice quem aliena supplantavit malitia, ut ei tandem charitas proficiat aliena.* *Veni, & salva hominem, quem de limo formasti manu tua, arte tua, benignitate tua, sed considera limum, considera plasmatis tui infirmitatem, ne despicias fragilitatem, quoniam agnovisti figmentum nostrum.* Ad te clamat infixus in limo profundi, ut eruas, & manum porrigas, quia non est substantia, nec spes, nisi & tu ad limum accedas, & substantia divinitatis tuae infixa in limo mortalitatis nostrae, reparet limum nostrum. Ipsa ergo pietas quae te impulit ad formandum, impellat quoque ad reformandum; immo & ad salvandum.

Veni itaque Christus, hisce vocibus gemebundis Turturis tandem attractus, & lumen aeternitatis suae conjunxit limo mortalitatis nostrae limum hunc reformans Formator ipse, qui cum in forma Dei esset, semetipsum exinanivit, & formam servi accipiens, habitum inventus est ut homo, & limo sumens sibi carnem, quae se vestiret, sicut caeteri hominum. Unde dicit Sanctus Bernardus. *Tanta dignatione Deus descendit in limum, tantaque dignatione limus ascendit in Deum, ut quidquam fecit Deus limus fecisse credatur: quidquid perculit limus, Deus percussisse dicatur.* Iterumque idem dicit: *Adverte, o homo, quia lymus es, & non sis superbus, quia Deo junctus es, & non sis ingratus.* Nempe per illam conjunctionem factum est, ut homo de luto factus, supra Angelicam naturam ascenderet; non is solum qui Homo & Deus est, sed & alij pure homines. Ita terra supra caelum quodammodo elevata certatur, dum homo de terra genitus caelestes spiritus gratia & gloria superare dignoscitur. Sic non solum Christus, sed & Beata Virgo corpore allumpra omnes etiam Seraphinos gloria supereminet: & SS. Joannes Baptista, Petrus, Paulus, alijque Apostoli Christo fonti gratiae & gloriae conjunctissimi, multos spiritus Angelicos in beatitudine praecellunt. Nam & communis Theologorum opinio est, de hominibus per Christi merita ad singulos Angelorum ordines aliquos esse assumptos, sic ut ex singulis ordinibus existimant aliquos cecidisse ideoque ruinam illam per homines ad apicem gratiae & gloriae Angelicae electos & evictos, reparatam fuisse.

Quapropter recte asseritur a Theologis, plus gratiae per Christum adeptam esse naturam lapsum, quam in statu ipso innocentiae, si non ea perseverasset. Quia licet tunc homines promptiores fuerint ad

Psal. 68.

Dei, ergo homines dignatio;

Serm. de Nativ.

1. p. 9. 63. a. 9

Natura lapsa nihil gratiae,

quam in statu ipso innocentiae, si non ea perseverasset. Quia licet tunc homines promptiores fuerint ad

O Emmanuel, 2. Rex Et Legifer noster, ex-
spectatio Gentium, Et Saluator carum, 3. Veni ad
salvandam nos, Domine Deus noster.

Explicatio Primae patris O Emmanuel.

Nomen Emmanuel Christo tribuitur apud
Illaam cap. 7. & illud interpretatur Evan-
gelista idem significare, quod Nobiscum Deus; Sed
apte certe hic Turtur nostra gemebunda sub hoc
nomine cum advocat, ut jam veniat in carnem no-
biscum futurus, qui procul a nobis ob peccata no-
stra recessisse videbatur. Longo enim a peccatoribus
Deus. Licet ubique sit, tamen recedere dicitur ab
illis qui eum offendunt, per gratiam & speciem
praesentiam suam, iumen ac pacem internam, alia-
que specialia dona, & quasi abfens e longinquo
foret, eorum clamores & vota non exaudit, nec est
eis praesens, nisi ut Iudex & Vindex. Quapropter
de longinqua regione debent ipsi redire, ad ipsum
ab ipso, a Deo ad Deum, ab ipso ut Iudice, ad ip-
sum ut Patrem, ab ipso irato, ad ipsum placatum.
Quod fit per humilem peccati agnitionem, & peni-
tentiam? quae ab Occidente reducit hominem ad
gratia Orientem, itaque invocatur Christus, ut fit
Deus nobiscum, & detersit peccati tenebris, ac
nube quae inter nos & ipsum intercedit, propin-
quior nobis fiat: non solum per gratiam & lucem,
sed etiam per corporalem praesentiam & pe-
sonalem cum natura nostra unionem. Vtique specialis-
sime dicitur est, Emmanuel. Nobiscum Deus,
quando Verbum caro factum est, & habitavit in no-
bis, & vidimus gloriam ejus, & gratiam quasi unigeni-
ti: a Patre plenum gratia & veritate. Quam glori-
am viderunt non solum Angeli gloriam, inquam
Deitatis junctae humanitati, quam nuntiaverunt Pa-
storibus: sed & illi omnes homines, qui ejus ag-
noverunt majestatem & gloriam per humanitatis
rimam radiantem, sive in infantia, in qua plures
justi eum adorant ut Deum Nobiscum, sive
quando docuit & miracula fecit, sive quando tran-
sfiguratus est aut resurrexit. Et tunc poterunt dice-
re quod olim Proph. Baruch. Hic est Deus noster,
& non estimabatur alius adversus eum. Hic adinve-
nit omnem piam disciplinam, & in aditu illam Jacob
puero suo, & Israel dilecto suo. Post hoc in terra vi-
sus est, & cum hominibus conversatus est. Potuerunt &
idem dicere quod olim Hebraei: Vere non est alia
natio tam grandis, quae habeat: Deos appropinquantes
sibi, sicut Deus noster a se habet. Ergo vere Emma-
nuel, vere Nobiscum Deus, vagiens in cunis, &
in praesepio adoratus a Pastoribus. Vere Em-
manuel, Nobiscum Deus, inter brachia matris
in infantia adoratus a Magis. Vere Nobis-
cum Deus, inter brachia Simeonis & Annae agni-
tus a justis. Vere Nobiscum Deus, in pue-
ritia

ad bonum, ob naturam integram, & iudicium ori-
ginalem cum donis comitantibus, & quia carnis
fuit natura multis impedimentis quae modo pati-
tur ob discordiam inter appetitum inferiorem, &
rationem attamen plus gratiae per meritum Chri-
sti acquirunt homines, sub secundo Adam tam-
quam capite constituti, quam sub primo. Pater id-
em ex his quos jam adduximus Apostolis & Mar-
tyribus, per dirissima tormenta, & indicibiles la-
bores ad summum gratiae & gloria culmen pro-
vectis, tum in Virginitate per luctum illam heroi-
cam cum carne & satana ad puritatem & coronam
Angelis etiam primis preparatam pertingenti-
bus. Patet etiam in infantibus, quibus per Baptis-
mum major datur gratia modo, vi meritum
Christi, quam tunc fuisse data: Nunc enim inter-
cedit passio & mors, totque Christi labores, quo-
rum intuitu gratia abundans confertur. Sicut e-
nim dicit Scriptura, quod copiosa fuerit apud eum
redemptio: sic etiam significat redemptis copio-
sam, abundantemque gratiam esse datam, quae
glorix copiosae & abundantis, tamquam mellis,
sit semen Quapropter verum est illud Apost. *Vbi*
abundavit delictum, superabundavit & gratia; &
plus reparavit gratia delictis, quam ruinae
damnosae attulerit culpa peccatis.

Rom 5.

Ser.

Signum

magnum

In statu

gratia

sunt vir-

tutes,

quae in

innocen-

tia non

fuisse.

Hae est etiam sententia SS. Patrum, inter quos
loquitur sic Bern. Vehementer nobis dilectissimi no-
cuerit vir unus, & mulier una; sed gratias Deo, per
unum etiam hominem, & mulierem unam, omnia
resistantur, non sine favore gratiarum. In eadem
sententiam dicit S. Greg. O felix culpa, quae talem
ac tantum meruit Redemptorem! Quomodo fee-
lix culpa, toto orbi infelicissima, nisi ex eo capite,
quod infelicitatem illius plenè & perfectè vicit
bonitas Redemptoris, & gratia copiosissima re-
demptionis, cui gratiae occasionem dedit ipsa cul-
pa, tali egens Redemptore? Itaque in statu gratiae
per Christum reddita, multas habemus virtutes,
quae non fuissent in statu innocentiae. Prima est
Virginitas, secunda est Patientia, tertia Peniten-
tia. Virginitas enim jam est virtus, quia concu-
piscenciam libidinis refranat; tunc autem nulla
fuisse concupiscencia, nulla libido frenanda, sic-
que Virginitas aut Continentia virtus non fuisse.
Tunc etiam immortalitas & impassibilitas
animae & corporis non dedisset locum Patientiae
aut Penitentiae afflictae: cum etiam homo tunc
esset immunis ab omni malo, tam culpa, quam
poenae & miseriae. Non fuisset etiam martyrium,
non jejunium, aut carnis mortificatio; nec pau-
peritas, aut obediencia Religiosa. Denique nec
misericordia, aut elemosina, quia tunc non
fuisse pauperes aut miseri, in
quos misericordia ex-
cercetur.

Cur
Christus
Emma-
nuel dica-
tur.

Psal. 118

Joan. 1.

Baruch 4

Dent. 4.

Vere

Christus

Emma-
nuel